26-11-96

TRIBUNA | GABRIEL BIBILONI

Canal 4, Telenova i la llengua

Una obligació ètica i professional

Havia de dir qualque cosa sobre la (ínfima) qualitat de la llengua utilitzada al Canal 4, especialment en els espais informatius; però ho ajornava per si un miracle hi posava remei.

Si bé en un mitjà com la televisió hi ha diferents classes de programes als quals poden correspondre diversos registres lingüístics, i, endemés, en una situació sociolingüística com la nostra es pot acceptar una especial flexibilitat en l'adequació a aquella gamma de registres, un informatiu de televisió és en qualsevol cas un paradigma de registre formal, en el qual s'ha d'exigir una correcció i una qualitat rigoroses.

La llengua emprada al Canal 4 és, en aquest sentit, tot un antimodel, un desastre sense pal.liatius ni atenuants, per diversos motius: primer, per la devastació de la fonètica catalana que es fa contínuament *(les illes* són *ses sües, dijous* és *diious, fallida* pot ser *fagida, veure* és *beure, xerrar* és *txerrar,* les vocals obertes són tancades i les tancades són obertes, les esses sonores són sordes i les sordes són sonores, indefectiblement es pronuncia la ela bleda, etc.); segon, per les espardenyades que és capaç de dir algun locutor, sobretot quan el que diu no es troba prèviament escrit, i, tercer, perquè es veu que a la casa hi ha un sensacional desconeixement sobre els registres, el català formal i el català informal i el significat de correcció lingüística i adequació al context. Si en tinguessin una mínima idea no farien un informatiu amb l'article salat, propi del llenguatge col.loquial, que, a més, usen amb un desconeixement supí del seu funcionament, que els fa enflocar coses tan insòlites com *s'any que ve* o *sa setmana passada.*

Realment un es meravella de com en un país que vol ser modern i civilitzat pot haver-hi tan poc interès per una cosa tan fonamental com la llengua, i de com aquesta pot ser presa tan alegrement pel *pito del sereno*, que dirien els veïns. ¿És possible que un mitjà de comunicació com una televisió que arriba a tota una illa no s'hagi preocupat en absolut per a obtenir el mínim assessorament d'una persona qualificada? Sàpiguen que som molts -jo el primer que sempre hem estat i estam disposats a destinar el temps que sigui, desinteressadament, per a donar les orientacions que facin falta. El problema, senyors, és que el que podria ser una eina de redreçament lingüístic, pot arribar a ser una autèntica agressió contra la llengua d'aquest país. Cal que algú hi reflexioni.

L'anunci de l'aparició d'un altre canal ens havia fet concebre a alguns esperances que, com a mínim, hi hauria un model millor. Esperança que se n'ha anat en orris el mateix dia de sortida del nou mitjà: respecte als informatius, en lloc de continuar la tradició creada per l'Informatiu Balear i de prosseguir els seus esforços per assolir un model de llengua formal digne, en lloc de seguir les recomanacions dels professionals i institucions de la llengua es llancen a la seva pròpia aventura idiomàtica i els ha sortit un bunyol lingüístic indigerible, amb mescladissa d'articles i amb una llastimosa promiscuïtat de variants formals i col.loquials.

Qui ha establert aquests criteris? Si la decisió és responsabilitat d'un tècnic, ha de ser tot d'una destituït. Si la decisió ha estat presa en contra d'algun lingüista o tècnic de la llengua, és un insult als professionals. I si no hi ha cap responsable lingüístic, és una vergonya.

El mateix dia de l'estrena de Telenova, el Diari de Balears s'esgargamellava afirmant que el nou mitjà naixia amb voluntat de contribuir a la normalització del català. Doncs heu fet una primera gran equivocació, perquè normalitzar un idioma subordinat és, entre altres coses, construir per damunt de la dispersió dialectal el model de llengua referencial general que necessiten i que tenen les llengues normals de qualsevol racó del món, model sense el qual és impossible que una llengua moderna assumeixi la plenitud funcional. Filòlegs i institucions acadèmiques durant molt de temps han estat treballant en la recerca d'aquest model, la vehiculació del qual topa amb múltiples dificultats en una societat lingüísticament subordinada. Congressos, debats, articles i llibres per a arribar a edificar un català estàndard amb cara i ulls no deuen tenir la més mínima importància per a qui, de cop i volta, imposa criteris capriciosos i arbitraris completament al marge de la feina dels científics. Canal 4 i Telenova, us heu equivocat perquè no heu sabut confiar un aspecte tan important com el de la qualitat lingüística en qui ho hauríeu d'haver fet, perquè heu menyspreat la feina dels vostres col.legues que han estat capaços d'elaborar un producte lingüístic digne; i perquè, si no rectificau ràpidament, haureu introduït en el procés de normalització un element de conflicte que era totalment innecessari i evitable i òbviament perillós.